

A kurzus kódja BBN-FIL-101.22

A kurzus megnevezése: Emberi természet, női természet (Human nature, women's nature)

A kurzus előadója: Joó Mária

A kurzus helye és ideje:kedd 12-13,30. MUK 4. I.ép. 221

A kurzus előfeltétele(i):

A jegyszerzés módja(i): írásbeli vizsga

Követelmények: kötelező olvasmányok elemzése

A kurzus leírása, tematikája:

Az ember természetéről az európai filozófia mintegy kétezer éven keresztül azt tartotta, hogy 1. társadalmi, állami közösségben élő lény, valamint 2. racionális, értelmesen beszélő, gondolkodó lény. Platón és Arisztotelész alapozták meg ezt a nézetet, melyet a 19. században Nietzsche kérdőjelezett meg radikálisan. Elsősorban a metafizikai tradíció, a racionalizmus hegemóniája, az aszketikus morál létszerűségét vitatta. Az embert 'meghatározatlan állat'-nak látta és előkészített egy új emberképet, melyet Freud pszichoanalízise dolgozott ki a 20. század elején. A szexualitás ettől kezdve játszik fontos szerepet az emberről való gondolkodásban. A mai filozófiában M. Foucault szembefordult Freud hipotézisével, bár elfogadta a Freud által neki tulajdonított jelentőséget. A hatvanas évektől új szempontokat hoztak az ember természetéről szóló vizsgálódásokba a nőmozgalmak nyomán kialakuló új tudományágak, a feminista elméletek és a nemek tudománya (gender studies). A férfiak és nők jogegyenlősége modern felfogása alapján kritikusan felülvizsgálták a filozófiai tradíciót és bebizonyították, hogy az ember fogalmának megalapozásakor csak a férfiak életét, tevékenységét tekintették lényegesnek, ebből vonatkoztatták el az Ember lényegi jegyeit és ezáltal a nők élethelyzetét lényegtelennek, másodrendűnek láttatták. Az európai kultúra így férfiközpontú kultúra, és a társadalmi-politikai rend a közelmúltig a nőket másodrangú emberekként kezelte. A szavazati jogot, a tanuláshoz és munkavállaláshoz való jogot is csak a 20. század közepére harcolták ki maguknak a nők.

Minden filozófus és gondolkodó esetében művei és kora eszméi, társadalma összefüggésében lehet megérteni nézeteit, de nézeteik nem szükségszerűen következnek a kor felfogásából. Platón pl. a nők és férfiak természetének azonosságát vallotta abban a korban, amikor a nőket még írni-olvasni sem tanították. A mai kor eszméi szemszögéből is lehet (és kell) újraértelmezni elmúlt korok gondolatait, ahogy pl. Nietzsche írja a történelem hasznáról és káráról elmélkedve az élet számára.

A kurzushoz tartozó kötelező irodalom:

1. Platón: Állam 5. könyv, Lakoma
2. Arisztotelész: Politika II.könyv 1-5. fejr. Nikomakhoszi etika 8. könyv 11-13. fejr.
3. Rousseau: Emil vagy a nevelésről 5. könyv Zsófia nevelése
4. Nietzsche: Túl jón és rosszon. Egy eljövendő filozófia előjátéka. Részletek 1-6. 13-14. 18.36. Mondások és közzjátékok c. rész Erényeink c. részből 232-239.Bp. Ikon Kiadó 1995

Matúra sorozat ford. és szerk. Tatár György

5. Freud: Rossz közérzet a kultúrában in: S. Freud. Freud: Esszék Bp. Gondolat 1982, 327-407 o.

6. Róheim Géza: Szublimáció és kultúra in: A kultúra eredete és szerepe Bp. Animula 2001, 77-105 o.

7. G. Simmel: Női kultúra, A reaktív és az abszolút a nemek problémájában in: A kacérság lélektana Bp. Atlantisz 1990

8. Simone de Beauvoir: A második nem Bp. Gondolat 1969 (1971) Bevezetés, I. fej.46-60 o. 2. fej. A pszichoanalízis álláspontja 60-69 o. Történelem 77-83 o.

9. M. Foucault: Szexualitás és hatalom in: Nyelv a végtelenhez Debrecen Latin Betűk 1999 271- 287 o.

M. Foucault: A szexualitás története 1. köt. Bp. Atlantisz 1996, 94-100, 106-118 o.

10. P. Bourdieu: Férfiuralom in: Hadas M. szerk. Férfiuralom? Bp. Replika-könyvek 1. 1994, 7- 55 o. hosszabb változata ugyanazon a címen Bp. Napvilág 2000

11. S. Ortner: Férfi és nő avagy kultúra és természet? In: Antropológiai irányzatok a 2. világháború után. Szerk. Biczó G. Debrecen

A kurzushoz tartozó ajánlott irodalom:

Egy filozófiatörténeti áttekintés: Nyíri Tamás vagy Störig

Ritoók, Sarkady, Szilágyi: A görög kultúra aranykora Bp. Gondolat 1984

A. Gehlen: Az ember Bp. Gondolat 1976

K. Michalski szerk. A humán tudományok emberképe Bp. Gondolat 1988

J. Scott szerk. Van-e a nőknek történelmük? Bp. Balassi 2001

A. Giddens: Szociológia 6. fej. Nem és szexualitás Bp. Osiris 2003, 177-217 o

Hankiss Elemér: Félelmek és szimbólumok Bp. Osiris 2006 (korábbi, rövidebb kiadásai Az emberi kaland c. Bp. Helikon) .

I. külön az egyes szerzőknél és a honlapomon található irod. (<http://minerva.elte.hu/joo>) valamint és az internetes tankönyv (<http://szabadbolcseszlet.elte.hu>) végén az ajánló bibliográfiát: egyéb szerzők és tudományok szerinti bontásban